Seat No. : ____________

MA-21

Sanskrit (Subsidiary) Paper-I

उत्तररामचरितम् - मालतीमाधवम्

Time : 3 Hours] **[Total Marks: 100**

૧. (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** નું ભાષાંતર કરો : (૧૨)

1. (a) Translate any **two** of the following : **(12)**

(१) किमपि किमपि मन्दं मन्दमासक्तियोगा –
दविरलितकपोलं जल्पतोरक्रमेण ।
अशिथिलपरिरम्भव्यापृतैकैकदोष्णो –
रविदितगतयामा रात्रिरेव व्यरंसीत् ।।

(२) अद्वैतं सुखदुःखयोरनुगतं सर्वास्ववस्थासु यत्
विश्रामो हृदयस्य यत्र जरसा यस्मिन्नहार्यो रसः ।
कालेनावरणात्ययात्परिणते यत्प्रेमसारे स्थितं
भद्रं तस्य सुमानुषस्य कथमप्येकं हि तत्प्रार्थ्यते ।।

(३) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे
न खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा ।
भवति हि पुनर्भूयान् भेदः फलं प्रति तद्यथा
प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदादयः ।।

(४) त्वं जीवितं त्वमसि मे हृदयं द्वितीयम्
त्वं कौमुदी नयनयोरमृतं त्वमङ्गे ।
इत्यादिभिः प्रियशतैरनुरुध्य मुग्धां
तामेव शान्तमथवा किमतः परेण ।।

(५) विरोधो विश्रान्तः प्रसरति रसो निर्वृत्तिघन –
स्तदौद्धत्यं क्वापि व्रजति विनयः प्रह्वयति माम् ।
झटित्यस्मिन् दृष्टे किमिति परवानस्मि यदि वा
महार्घस्तीर्थानामिव हि महतां कोऽप्यतिशयः ।।

(६) चिरं ध्यात्वा ध्यात्वा निहित इव निर्माय पुरतः
प्रवासे चाश्वासं न खलु न करोति प्रियजनः ।
जगज्जीर्णारण्यं भवति च कलत्रे ह्युपरते
कुकूलानां राशौ तदनु हृदयं पच्यत इव ।।

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** સંદર્ભ આપી સમજાવો : (૮)

(b) Explain with reference to context any **two** of the following : **(8)**

(१) तीर्थोदकं च वह्निश्च नान्यतः शुद्धिमर्हतः ।

(२) तत्पृच्छामि किं व्यवस्थितविषयः क्षात्रधर्म इति ।

(३) सत्संगजानि निधनान्यपि तारयन्ति ।

(४) गुणाः पूजास्थानं गुणिषु न च लिङ्गं न च वयः ।।

૨. 'उत्तरे रामचरिते भवभूतिर्विशिष्यते ।' - આ વિધાનની સવિસ્તર ચર્ચા કરો. (૧૬)

2. 'उत्तरे रामचरिते भवभूतिर्विशिष्यते ।' - Discuss fully. **(16)**

અથવા/OR

૨. ઉત્તરરામચરિતનું નાટક તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. (૧૬)

2. Evaluate the Uttararāmacarita as a play. **(16)**

૩. નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** ઉપર ટૂંક નોંધ લખો : (૧૪)

3. Write short notes on any **two** of the following : **(14)**

(i) ઉત્તરરામચરિતનો પ્રધાનરસ (The principal Rasa in उत्तररामचरितम् ।)

(ii) गर्भनाटकम्

(iii) सीता નું પાત્રાલેખન (Character sketch of सीता)

(iv) अष्टावक्रप्रसङ्गः ।

૪. (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે **ત્રણ** શ્લોકોનો અનુવાદ કરો : (૧૨)

4. (a) Translate any **three** of the following verses : **(12)**

(१) कल्याणानां त्वमसि महसां भाजनं विश्वमूर्ते !
धूर्यां लक्ष्मीमिह मयि भृशं धेहि देव ! प्रसीद ।
यद्यत्पापं प्रतिजहि जगन्नाथ ! नम्रस्य तन्मे
भद्रं भद्रं वितर भगवन् भूयसे मङ्गलाय ।।

(२) या कौमुदी नयनयोर्भवतः सुजन्मा
तस्या भवानपि मनोरथबन्धबन्धुः ।
तत्संगमं प्रति सखे ! न हि संशयोऽस्ति
यस्मिन्विधिश्च मदनश्च कृताभियोगः ।।

(३) व्रजति विरहे वैचित्यं नः प्रसीदति सन्निधौ,
　　रहसि रमते प्रीत्या वाचं ददात्यनुवर्तते ।
गमनसमये कण्ठे लग्ना निरुध्य निरुध्य मां
　　सपदि शपथैः प्रत्यावृत्तिं प्रणम्य च याचते ।।

(४) षडधिकदशनाडीचक्रमध्यस्थितात्मा
　　हृदि विनिहितरूपः सिद्धिदस्तद्विदां यः ।
अविचलितमनोभिः साधकैर्मृग्यमाणः ।
　　सजयति परिणद्धः शक्तिभिः शक्तिनाथः ।।

(५) कच्चित्सौम्यप्रियसहचरी विद्युदालिङ्गति त्वा –
　　माविर्भूतप्रणयसुमुखाश्चातका वा भजन्ते ।
पौरस्त्यो वा सुखयति मरुत्साधुसंवाहनाभि –
　　र्विष्वग्बिभ्रत्सुरपतिधनुर्लक्ष्म लक्ष्मीवदेतत् ।।

(६) आ जन्मनः प्रतिमुहूर्तविशेषरम्या –
　　ण्याचेष्टितानि तव संप्रति तानि तानि ।
चाटूनि चारुमधुराणि च संस्मृतानि
　　देहं दहन्ति हृदयं च विदारयन्ति ।।

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** સંદર્ભ સહિત સમજાવો : (૮)

(b) Explain with reference to context **two** of the following : **(8)**

(क) स्नेहश्च निमित्तसव्यपेक्षश्चेति विप्रतिषिद्धमेतत् ।

(ख) प्रस्तावना खल्वेषा कपटनायकस्य ।

(ग) सर्वंकषा भगवती भवितव्यतैव ।

(घ) न खलु स उपरतो यस्य वल्लभो जनः स्मरति ।।

૫. 'માલતીમાધવનું નાટ્યસંવિધાન અસંતુલિત છે' – આ વિધાનની ચર્ચા કરો. (૧૬)

5. Discuss the statement, "The plot-construction of the मालतीमाधवम् is imbalanced. **(16)**

અથવા/OR

૫. मालतीमाधवम् ના રૂપક પ્રકારની ચર્ચા કરો. (૧૬)

5. Discuss मालतीमाधवम् as an allegory. **(16)**

૬. ગમે તે **બે** ઉપર ટૂંક નોંધ લખો : (૧૪)

6. Write short notes on any **two** of the following : **(14)**

(i) માધવનું પાત્રાલેખન

Character sketch of माधव

(ii) સ્મશાનદૃશ્ય

The scene in the cemetery.

(iii) બકુલમાલાનું નાટ્યાત્મક મહત્ત્વ

Dramatic significance of Bakulamālā.